

100 jaar geleden: de Sovjet van Limerick (Ierland)

Na 1917 kende Ierland een golf van stakingen en een radicalisering van de werkende klasse op een schaal die ongezien was op het eiland. Een belangrijke gebeurtenis in deze periode was de sovjet van Limerick. De werkende klasse nam de controle over de stad gedurende twee weken over. Het programma van Sinn Féin voor een kapitalistisch onafhankelijk Ierland betekende dat de ene heersende klasse voor een andere werd ingeruild. De sovjet van Limerick daartegen toonde gedurende een kort ogenblik het potentieel om volledig te breken met het kapitalisme om het te vervangen door arbeidersmacht en socialisme. Artikel door AISLINN O'KEEFE en DOMINIC HAUGH, uit maandblad 'The Socialist' (Ierland)

Impact van de oorlog

Er waren heel wat lokale, nationale en internationale gebeurtenissen die een invloed hadden op de gebeurtenissen in Limerick op initiatief van lokale arbeiders in april 1919. De barbarij van de Eerste Wereldoorlog eindigde in 1918 als gevolg van de Duitse revolutie. Tienduizenden Ieren kwamen om het leven of raakten gewond tijdens de oorlog. In Ierland zorgde de oorlog voor een sterke stijging van de inflatie en een dalende levensstandaard.

Het waren deze barre economische omstandigheden die ervoor zorgden dat het aantal vakbondsleden in het hele land enorm toenam voor het einde van de oorlog. De dreiging van militaire dienstplicht in het voorjaar van 1918 had geleid tot de eerste algemene staking in Ierland, wat ertoe leidde dat het voorstel werd ingetrokken.

Toenemende repressie

Maar een gebeurtenis die op meer dan 3.500 km afstand, in Rusland, plaatsvond bleek de grootste inspiratiebron te zijn. Dat

was de bolsjewistische revolutie van oktober 1917. De revolutie had zo'n invloed op het bewustzijn van de arbeiders in Limerick dat op de eerste 1 mei-optocht in Limerick in 1918, waar 15.000 arbeiders door de stad trokken, een resolutie ter ondersteuning en gelukwensen aan de Russische kameraden onder groot applaus aan de demonstranten werd voorgelezen.

Tegen deze achtergrond escaleerden de gebeurtenissen in Limerick in april 1919. Na het doodschieten van Robert Byrne, een vooraanstaand vakbondsman en IRA-lid, waren de Britse autoriteiten bang toen duizenden mensen zijn begrafenis bijwoonden in een massale daad van burgerlijke ongehoorzaamheid. De autoriteiten legden vervolgens de staat van beleg op. Dit betekende onder andere dat werkenden in de stad en de buitenwijken een werkvergunning moesten voorleggen aan militaire controleposten op weg naar en van het werk.

Werkenden nemen de macht over

Dit bleek de laatste druppel te zijn voor werkenden die al ontevreden waren over de lagere lonen en slechtere voorwaarden.

Ze weigerden deze inperking van hun vrij verkeer. De vakbondsraad riep een algemene staking in de stad uit. De voornamelijk vrouwelijke werkenden van Clevee's fabriek waren de eersten die staakten, waarbij geen enkele werknemer naar verluidt voor de dienst kwam opdagen. Er werd een stakingscomité opgericht dat leidde tot de oprichting van een sovjet naar het voorbeeld van de bolsjewieken.

De sovjet was een democratisch orgaan van de werkenden dat zich bezighield met de taak om de stad te besturen. Er werden subcommissies opgericht om de voedselvoorziening en het drukken van arbeiderskranten te waarborgen. Ook nutsbedrijven zoals elektriciteit, gas en water kwamen onder controle van het arbeiderscomité. De straten van Limerick waren erg levendig omdat de inwoners zich met opwinding verzamelden. Een geest van solidariteit zorgde ervoor dat er geen plunderingen plaatsvonden.

Het Britse establishment probeerde de mensen bang te maken. Het suggereerde dat de noodzakelijke voorraden niet gegarandeerd konden worden. De realiteit was evenwel dat de arbeidersklasse van Limerick meer voedsel kreeg dan voor de oorlog hadden gekregen, met dank aan de bakkers van Limerick die voor een dagelijkse aanvoer zorgden. Toen de arbeiders onvermijdelijk zonder geld kwamen te zitten (de arbeiders werden niet betaald) reageerde de sovjet onverschrokken door een eigen munt te drukken, die door veel winkels in de stad werd geaccepteerd.

Gebrek aan leiding

Buiten Limerick was er enorme steun voor de arbeiders. Het nieuws over de sovjet van Limerick bereikte vele delen van de wereld. In Ierland waren belangrijke delen van de arbeidersbeweging voorstander van een nationale algemene staking om de strijd uit te breiden. Dit werd helaas niet gesteund door de vakbondsleiding die vooral naar Sinn Féin keek terwijl die partij zich verzette tegen de zelforganisatie van de arbeidersklasse. Een herhaling van de Russische Revolutie was niet wat de leiders voor Ierland wilden en er werden inspanningen geleverd om een algemene staking te dwarsbomen.

De oplossing die de vakbondsleiding voorstelde was dat de hele werkende bevolking van Limerick de stad verliet om zich te laten huisvesten door vakbondsleden in de rest van het land om de vergunningen die de aanleiding waren geweest voor de staking te omzeilen. Dit belachelijke plan had het gewenste effect en de arbeiders van Limerick raakten gedemoraliseerd door het gebrek aan steun. Er ontstond een breuk tussen de arbeidersklasse en de middenklasse in de stad. De sovjet kon niet standhouden.

Ondanks deze mislukking is de sovjet van Limerick een inspirerend voorbeeld van arbeiderssolidariteit en organisatie in actie. Het biedt ook veel lessen die vandaag nuttig zijn, zoals wat mogelijk was indien er een revolutionaire socialistische partij was geweest die de conservatieve vakbondsleiding had bestreden en de kwestie van een uitbreiding van de staking nationaal had verdedigd. Het voorbeeld van een beweging in een kleine stad aan de rand van Europa toonde dat veel mogelijk is indien de werkenden zich verenigen.

Toen de revolutie Ierland in haar greep hield

Begin 1919 brak in Belfast een bittere staking uit van arbeiders

die een kortere werkweek eisten. De staking zag de arbeiders van Belfast de stad effectief besturen, met 60.000 arbeiders die een maand lang in strijd verwickeld waren. Dit toonde hoe de arbeidersklasse zich over sektarische grenzen heen verenigt in de strijd voor socialistische verandering.

Slechts enkele weken later richtten de arbeiders van Limerick hun sovjet op als protest tegen het besluit van de Britse militaire autoriteiten om de staat van beleg op te leggen. Het falen van de nationale leiders om te doen wat nodig was, zou tijdens de revolutionaire periode in Ierland een constant fenomeen worden.

Stijging van het vakbondslidmaatschap

Naarmate het jaar vorderde, zou de ITGWU in het hele land betrokken raken bij vakbondsstrijd. De toenemende klassenstrijd had ook gevolgen voor andere vakbonden. Het aantal leden van de ITGWU groeide van 5.000 in 1916 tot 120.000 in 1920 en het aantal leden van het Trade Union Congress steeg tot meer dan 250.000. Voor de arbeidersklasse volstond enkel wettelijke onafhankelijkheid niet. De werkende klasse wilde zowel nationale als sociale bevrijding, waar het kapitalisme in Ierland niet in kon voorzien.

Begin 1920 vormde de arbeidersklasse een directe uitdaging voor de nationalistische leiding in Sinn Féin voor de controle op het revolutionaire proces. De inbeslagnames van land waren wijdverbreid, vooral in het westen van Ierland. Overal in het land werden sovjets op de werkvloer opgezet toen werkenden hun bedrijven bezetten om toegevingen af te dwingen. De leiding van Sinn Féin raakte hierdoor in paniek, ze wilde er alles aan doen om te vermijden dat de nationale beweging door de klassenstrijd uit elkaar zou worden gerukt.

Algemene staking van 1920

Dit werd aangetoond tijdens de algemene staking van april 1920 waarin de vrijlating van gevangenen werd geëist. Dit werd altijd voorgesteld als een staking voor de vrijlating van republikeinse gevangenen, maar meer dan de helft van de gevangenen waren vakbondsactivisten en veel van de gevangenen in hongerstaking waren vakbondsactivisten en socialisten. De algemene staking toonde de kracht van de arbeidersklasse. In steden in het hele land patrouilleerden de 'Rode Gardes' door de straten en waren er grote betogingen. Er werden arbeiderscomités opgericht om de voedseldistributie en het transport te controleren.

Heel wat wegen werden geblokkeerd met prikkeldraad of omgevallen bomen. Het succes van de staking dwong de Britse regering om de gevangenen vrij te laten. De arbeidersbeweging kreeg opnieuw de kans om de dominante revolutionaire kracht in Ierland te worden en de vakbondsleiding was eens te meer niet bereid om daar een rol in te spelen. Er waren echter nog steeds inbeslagnames van grond, sovjets op de werkplaatsen en sovjets.

De rol van Sinn Féin

De naoorlogse depressie sloeg hard toe in 1921. De bazen begonnen te eisen dat jobs verdwenen en de lonen werden verlaagd. Na de wapenstilstand tussen het IRA en de Britten in juni 1921 brak in het hele land een grote stakingsgolf uit. Opnieuw werd de nationalistische leiding geconfronteerd met het uiteenvallen van

Sovjet van Limerick

Sinn Féin onder de druk van klassenstrijd. Michael Collins beval dat elk IRA-lid dat een stakingsactie zou ondernemen voor de krijgsraad moest verschijnen. Tegen mei 1922 waren er tot 150 werkplekken bezet door de arbeiders in wat bekend zou worden als de sovjets van Munster.

In veel gebieden patrouilleerden 'Rode Gardes' om de stakingen te beschermen. Duizenden landarbeiders waren in staking en werden geconfronteerd met repressie van zowel pro-Verdrags- als anti-Verdragskrachten en 'Witte Gardes' georganiseerd door de Farmers Association. Bij een aantal gelegenheden werden de 'Rode Gardes' gedwongen om met beide vleugels van het IRA een vuurwapengevecht te voeren om stakende arbeiders te verdedigen.

De stakingsgolf en de sovjets op de werkplaatsen werden uiteindelijk onderdrukt toen de strijdkrachten van de Vrijstaat op grote schaal in het hele land tot repressie overgingen. In de politie werden quasi-fascistische Special Infantry Corps opgericht met als specifiek mandaat om stakingen door landarbeiders te breken. De gewapende 'Specials' gingen over tot brutaal geweld tegen stakingen in Waterford en Kildare, waarbij huizen in brand werden gestoken, stakende arbeiders werden geslagen en mensen willekeurig werden gearresteerd en gemarteld indien ze als voorstanders van de stakingen werden beschouwd.

Verraad door de leiders van de arbeidersbeweging

Terwijl de werkenden door al deze gebeurtenissen dapper streden om hun jobs en arbeidsvoorwaarden te verdedigen, deden de leidingen van het TUC en de ITGWU er niets aan om de werkenden die zij geacht werden te vertegenwoordigen ook effectief te verdedigen. De leider van de ITGWU, William O'Brien, stopte de uitbetaling van stakingsvergoedingen voor stakende landarbeiders en schrapte hen als vakbondsleden. De arbeiders werden met een enorme nederlaag geconfronteerd en de vakbondsbeweging stortte bijna volledig in elkaar. Het aantal ITGWU-leden daalde van 120.000 naar 11.000 omdat de nieuwe regering van de Vrijstaat in de jaren na de onafhankelijkheid een beleid voerde dat neerkwam op wat James Connolly eerder een 'hoogmis van reactie' had genoemd. Er was repressieve wetgeving en censuur.

Dit alles was niet onvermijdelijk. De leiders van de arbeidersbeweging hadden de mogelijkheid om de arbeidersklasse in het Noorden en Zuiden, zowel protestanten als katholieken, te verenigen in een strijd om het kapitalisme en imperialisme op het eiland omver te werpen. Daarmee hadden ze de eerste steen kunnen leggen voor een socialistische samenleving die vrij was van sektarisme, onderdrukking en uitbuiting.